

L'etnografia
com a
laberint

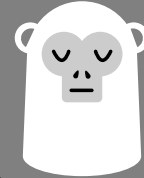

Els
camins
possibles

Un
procés
dialèctic i
dialògic

Propi
i aliè

Què és
l'etnografia?

Històries
de cuines...

Lectures

Debat

Sintetitza!
PAC 1

Guia
d'aprenentatge

Etnografia

Francesca Bayre
Elisenda Ardèvol
Eliseu Carbonell

Descobreix
el
disseny!

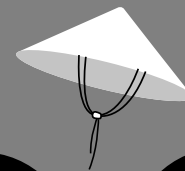
A les illes
Trobriand
...

Lectures

Debat

La recerca
amagada
PAC 3

I tu, què
hi poses
en joc?

La
misteriosa
Àustria
...

Lectures

Debat

Experimenta!
PAC 2

Etnografia

Guia d'aprenentatge

Francesca Bayre
Elisenda Ardèvol
Eliseu Carbonell

Material docent de la UOC

Francesca Bayre**Elisenda Ardèvol****Eliseu Carbonell**

Primera edició: febrer 2014

© Francesca Bayre, Elisenda Ardèvol, Eliseu Carbonell

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2014

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Continguts

Mòdul didàctic 1

Introducció

Francesca Bayre, Elisenda Ardèvol i Eliseu Carbonell

1. Iniciació a l'etnografia
2. L'etnografia com a laberint
3. L'etnografia com a procés dialèctic i dialògic
4. La inversió etnogràfica: d'allò propi i aliè
5. Els passos perduts i els camins possibles...

Mòdul didàctic 2

Unitats didàctiques

Francesca Bayre, Elisenda Ardèvol i Eliseu Carbonell

1. Unitat 1. Què és això de l'etnografia?
2. Unitat 2. I vosaltres, què hi poseu en joc?
3. Unitat 3. Descobriu el disseny amagat!

Introducció

Francesca Bayre
Elisenda Ardèvol
Eliseu Carbonell

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

1. Iniciació a l'etnografia.....	5
2. L'etnografia com a laberint.....	7
3. L'etnografia com a procés dialèctic i dialògic.....	9
3.1. Dialèctica i dialògica	10
3.2. Teixir relacions: simpatia i empatia	10
4. La inversió etnogràfica: d'allò propi i aliè.....	12
5. Els passos perduts i els camins possibles.....	14
Bibliografia.....	17

1. Iniciació a l'etnografia

L'etnografia és la base de la construcció del coneixement antropològic. Durant el curs n'explorarem els objectius i els contorns. Per començar, podríem considerar que hi ha tres maneres d'enfocar l'etnografia:

a) Com a **mirada** sobre la diversitat humana: suposa una reflexió sobre com aproximar-nos a altres lògiques culturals, una mirada que busca comprendre com viuen, pensen i senten els homes i les dones en diferents èpoques i cultures.

b) Com a **procés** de recerca: implica el desenvolupament de mètodes d'exploració empírica, de recollida de dades sobre el terreny sobre els aspectes materials, socials i culturals de la vida humana; i també la cerca de formes d'interpretar i analitzar aquestes dades per tal de comprendre i d'explicar allò que és humà.

c) Com a **producte**: busca arribar a una descripció teòricament orientada de la vida d'un poble, d'una comunitat, d'un grup social o d'un procés de l'activitat humana.

L'assignatura d'*Etnografia* és una introducció a aquests tres vessants de la pràctica etnogràfica i ho farem des de la preocupació sobre les arrels epistemològiques del mètode, preguntant-nos què volem conèixer i com, quins són els fonaments de la mirada etnogràfica, i per tant, a partir de la reflexió sobre com es construeix l'alteritat cultural i com podem aproximar-nos a la comprensió d'altres categories classificatòries, altres formes d'experiències i de subjectivitats, i altres maneres d'organitzar la vida col·lectiva. És a dir, com entendre la variabilitat social i cultural humana sense reduir-la a conceptes previs i sense caure en un relativisme extrem.

Durant el curs explorarem com afinar la nostra mirada, quines són les perspectives teòriques i metodològiques de la recerca etnogràfica, com construir el nostre objecte d'estudi, com definir el camp empíric de la recerca i com dissenyar un projecte de recerca i avaluar-ne els resultats.

Més endavant tindreu l'oportunitat d'aprofundir en el coneixement de les eines i les tècniques de recerca de què l'etnografia disposa per a conèixer els fenòmens estudiats. En aquesta iniciació a l'etnografia l'objectiu més important és afinar la principal eina de l'etnografia: l'etnògraf i l'etnògrafa!

Ho farem amb lectures, visionant pel·lícules, amb exercicis basats en l'experiència directa, amb la posada en comú en els debats i amb la redacció reflexiva dels vostres descobriments.

Seguirem la forma del laberint com a metàfora extraordinària per comprendre el sentit més profund del repte etnogràfic, iniciarem un viatge que volem que activi una transformació en la nostra mirada.

Font: per daniMU, CC BY. <http://www.flickr.com/photos/justmuit/4887814778/sizes/z/in/photostream/>

Benvinguts i bon viatge!

2. L'etnografia com a laberint

“Huí del campamento, con los pocos hombres que me eran fieles. En el desierto los perdí, entre los remolinos de arena y la vasta noche. Una flecha cretense me laceró. Varios días erré sin encontrar agua, o un solo enorme día multiplicado por el sol, por la **sed** y por el temor de la sed. Dejé el camino al arbitrio de mi caballo. En el alba, la lejanía se erizó de pirámides y de torres. Insoportablemente soñé con un exiguo y nítido laberinto: en el centro había un **cántaro**; mis manos casi lo tocaban, mis ojos lo veían, pero tan intrincadas y perplejas eran las **curvas** que yo sabía que iba a morir antes de alcanzarlo”.

J. L. Borges, “El inmortal”, a *El Aleph*

Hi ha diversos autors que han fet servir aquesta metàfora del laberint per a la difícil tasca de definir l'etnografia. Entre ells, Francisco Ferrándiz (2011), que en el recent llibre *Etnografías contemporáneas. Anclajes, Métodos y claves para el futuro* obre la seva proposta amb la citació de Borges que aquí hem presentat per evocar amb registre literari la complexa ruta a la cerca de coneixement que significa la tasca etnogràfica.

Si la **set** de la qual ens parla Borges és allò que impulsa la recerca, les raons, diferents per a cadascú (i a vegades molt similars quan les acabem compartint), que motiven el nostre camí etnogràfic personal, en canvi, el **càntir**, l'objectiu del nostre recorregut, és allò que volem conèixer, el nostre objecte d'estudi.

Aquest, que no sempre veiem clar, a vegades es desdibuixa davant nostre i, en canvi, en altres moments ens apareix amb claredat i precisió i tenim la sensació que ens hi estem apropant, a la comprensió de la situació estudiada. Les **corbes**, en canvi, que ens separen del nostre objecte d'estudi, són el camí que hem de recórrer, un camí que no podem conèixer amb antelació, ni podem preveure, sinó que l'haurem de construir a mesura que anem adquirint comprensió sobre la nostra recerca.

Les nostres idees prèvies, els nostres prejudicis i les nostres intencions defineixen unes possibles aproximacions que anem afinant en el camí. És també per això, que cada recerca representa una aproximació única a la realitat, una proposta concreta que aplica les tècniques de les quals disposa l'antropologia amb una combinació adaptada a allò que es vol conèixer i, en cada corba, l'itinerari es transforma.

La citació de Borges avança també altres qüestions rellevants per a l'aprenent etnògraf/a, com són la soledat que pot significar el camí etnogràfic o la necessitat de rendir-se i deixar-se portar, sobre les quals tornarem en altres punts d'aquest recorregut d'aprenentatge.

L'estructura mateixa del curs reproduceix l'experiència del laberint. Tanmateix, allò que el fragment de Borges no ens desvela és el fet que aquest recorregut, a més de difícil, és fascinant. En aquesta assignatura tastarem no només el costat dur de l'etnografia, sinó també la seva part lúdica i apassionant.

Font: per xhaju, CC BY. <http://www.flickr.com/photos/butsurigaku/8906312500/sizes/z/in/photostream/>

Bon viatge per aquest camí en el qual cal perdre l'orientació... per a retrobar-la!

3. L'etnografia com a procés dialèctic i dialògic

L'etnografia no és una recepta ni una ruta de coneixement que l'etnògraf/a pugui preveure i planificar completament per tal d'obtenir uns resultats esperats. A partir d'unes preguntes de recerca, unes categories prèvies i unes reflexions teòriques, l'etnògraf o l'etnògrafa mira, observa una determinada situació, fa preguntes, es pregunta. Amb les primeres observacions i les primeres respostes, torna a mirar d'una manera diferent i torna a formular noves preguntes, a generar noves categories d'anàlisi, i noves interpretacions. No es tracta d'un procés lineal en què es decideix allò que es vol conèixer, es tria una estratègia de recerca, se surt a recollir les dades i es torna a casa per a organitzar-les i analitzar-les.

Els primers antropòlegs, els anomenats *antropòlegs de butaca*, que no deixaven mai el despatx i enviaven els altres al camp per recollir les dades, tenien una visió del coneixement més lineal de com es considera avui en dia l'etnografia contemporània. Els autors que inclouen una perspectiva reflexiva de l'etnografia consideren que les dades no es recullen; no hi ha dades allà fora que esperen que nosaltres anem a recollir-les, sinó que les dades de camp es produeixen, es construeixen en relació dialèctica entre les intencions teòriques i les situacions observades i viscudes. El coneixement etnogràfic implica o posa en joc la pròpia subjectivitat de l'investigador, no l'arracona en un calaix.

Aquest procés de coneixement es genera en una contínua transformació de la proposta teòrica i de les dades mateixes. És justament per això, per recórrer aquestes transformacions del procés etnogràfic, que necessitem registrar rigorosament les nostres intencions, els interrogants i les impressions. La necessitat de sistematitzar un projecte de recerca, de dissenyar unes estratègies de coneixement, és un moment de concreció que guia i ajuda el procés de la recerca. Tot i així, hem de ser conscients que sempre l'anirem reformulant a mesura que coneixem millor l'escenari estudiat. És per això que considerem que la recerca etnogràfica comparteix amb els mètodes qualitius una forma d'aproximar-se a l'objecte d'estudi, que està caracteritzada per moments alternats de rendició i captura: per un costat, moments en què ens submergim en les situacions que volem estudiar suspenent els nostres judicis i, per l'altre, moments de sistematitzacions d'allò que hem observat i la seva relació amb els nostres interrogants, els nostres objectius i els nostres postulats teòrics.

Aquesta espiral es complica encara més si considerem que l'etnografia inclou cada cop més veus, les veus dels actors socials i dels nostres interlocutors i interlocutores, tornant-se també un procés dialèctic i dialògic!

3.1. Dialèctica i dialògica

L'etnografia no és el monòleg de l'investigador/a sinó que es produeix dialogant amb els subjectes del grup estudiat, incloent-hi les seves veus en la reflexió. L'atenció cap a aquest espai intersubjectiu genera una tensió cap a una etnografia multivocal que tingui en consideració, de forma creativa i dialògica, la veu dels seus interlocutors, fent-se polifònica. Incorporar la veu de l'altre no vol dir perdre la pròpia veu ni tampoc que sempre hàgim de donar la raó als nostres interlocutors o haver d'arribar a una única resposta compartida, sinó que hem d'aprendre a escoltar, a dialogar, i a incorporar la seva perspectiva en les nostres explicacions.

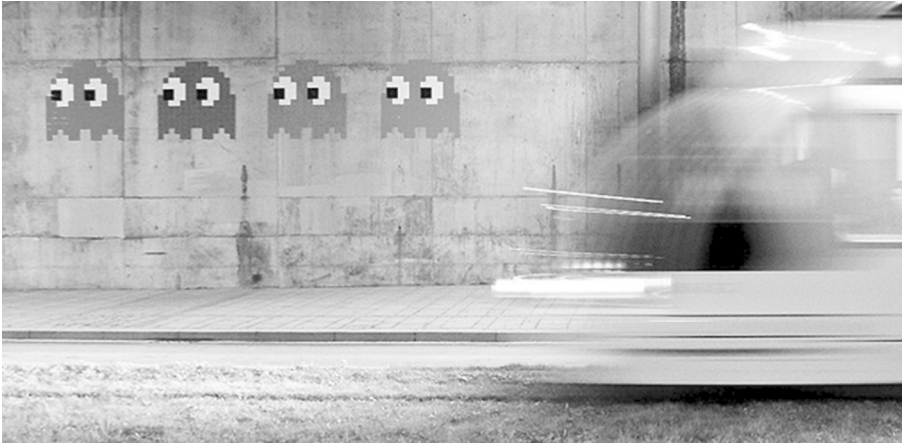
Richard Sennett (2012) explica la importància del diàleg com a part de la recerca social i etnogràfica i diferencia entre dos tipus de diàleg: en el "dialèctic", els interlocutors confronten els punts de vista per arribar a una síntesi o un acord, a una comprensió comuna, com en la conversa aristotèlica o com en la socràtica, per la qual el interlocutor reformula els arguments de l'altre per arribar a una comprensió conjunta. En el dialògic es produeix, en canvi, un intercanvi divergent però enriquidor. Mikhail Bakhtin va utilitzar el terme de *dialògica* per designar un tipus de diàleg o discussió que no es resol necessàriament en un fonament comú. Segons Sennett, aquesta és una diferència important entre el diàleg en el qual se busca arribar a un lloc comú i el procés d'intercanvi d'idees pel qual els interlocutors encara que no arribin a un acord, prenen consciència dels seus propis punts de vista i comprenen millor la posició de l'altre. Els dos tipus de diàleg no són excloents, però és necessari fer notar que en el cas dialògic, poden concloure en un desacord i que pot ser que descobrir la font dels malentesos sigui útil per a aclarir cada una de les posicions i contribuir així a la comprensió mútua dels diferents punts de vista.

3.2. Teixir relacions: simpatia i empatia

Part de la recerca etnogràfica esdevé en "el camp", es a dir, en relació amb els altres, amb els nostres interlocutors. No es tracta només de "passar una enquesta" o de "fer una entrevista", sinó d'observar el que passa en el nostre context d'estudi, d'escoltar el que la gent diu de forma espontània, de conversar i de conèixer durant un temps amb els nostres interlocutors i compartir la seva vida quotidiana. Per això, en la recerca etnogràfica, abans que "recollir dades" cal "teixir relacions". Això fa que la simpatia i l'empatia siguin part de les eines metodològiques amb les quals haurem de treballar. Segons Sennett, la simpatia ens permet posar-nos a la pell de l'altre, comprendre el seu sofriment. Però identificar-nos amb l'altre no sempre és un bon camí per a copsar l'experiència aliena, perquè parteix d'un mateix i de què faria si "es posés en el lloc de l'altre".

L'empatia és una altra forma d'implicació que no suposa necessàriament "sentir el que l'altre sent", sinó "fer-se càrrec" de la situació de l'altre. Les dues transmeten reconeixement i creen un vincle, però l'empatia no significa ne-

cessàriament un moviment d'identificació amb l'altre, sinó un moviment de respecte i de curiositat per l'altre. En altre paraules, la simpatia crea o neix d'un vincle emocional afectiu –com una abraçada– i correspondria a la síntesi dialèctica, mentre que l'empatia estableix un vincle emocional més distant –com una encaixada de mans– però igualment efectiu de reconeixement de l'altre i el seu patiment, i correspondria al intercanvi dialògic. L'etnògraf i l'etnògrafa posen en joc les seves emocions en el treball de camp, la seva capacitat de relació, i no només la seva capacitat lògica, inductiva o deductiva.

Font: per kurtxio, CC BY. <http://www.flickr.com/photos/kurtxio/2280690723/sizes/z/in/photostream/>

Bon viatge, ple d'aventures, ple de coneixences!

4. La inversió etnogràfica: d'allò propi i aliè

L'etnografia pot ser tant el procés com el producte d'una recerca antropològica però també és una manera de mirar. Com diuen Lanzeni i Ardèvol (2013), l'etnografia és un exercici multifacètic –epistemològic, empíric, metodològic i social– que té l'objectiu de produir dades de caràcter empíric i experiencial que ens ajudin a produir coneixement incorporant la mirada dels altres: dels pobles, la gent, les cultures, la cosmovisió que estudiem. Així, l'etnografia com a perspectiva cap als fenòmens estudiats comença amb un joc d'inversió en el qual fem estrany allò que ens resulta familiar i intentem tornar familiar allò que ens resulta estrany.

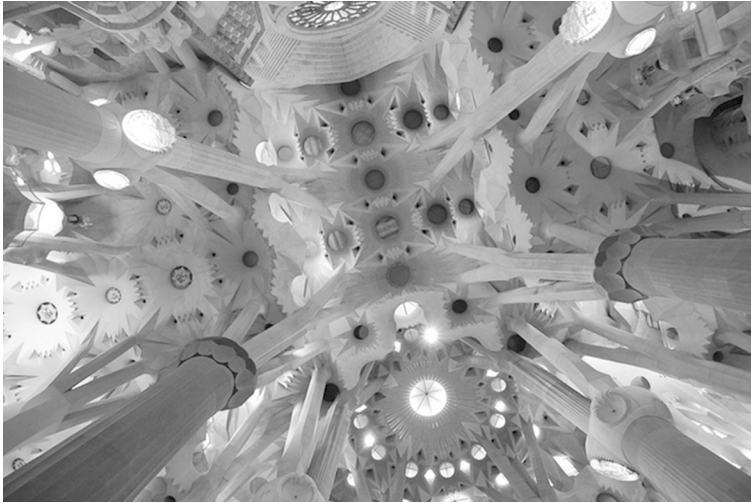
Busquem un exemple a les històries d'Heròdot, reconegut pels mateixos antropòlegs com un dels avantpassats de la recerca etnogràfica:

“Durant el regnat de Darios, aquest convocà els grecs que hi havia a la seva cort i els preguntà per quants diners acceptarien menjar-se els seus pares morts. Ells li respongueren que no ho farien a cap preu. Aleshores Darios cridà els indis anomenats cal·làties, que es mengen els seus progenitors, i els preguntà, en presència dels grecs, que seguien la conversa a través d'un intèrpret, per quina quantitat acceptarien incinerar els pares un cop morts; els indis es posaren a cridar i exhortaren Darios a parlar pietosament. Així és la creença general en aquests casos; i em sembla que Píndar no anava errat quan deia que «el costum és sobirà de totes les coses»”.

Heròdot, *Història. Vol III*. Barcelona: Editorial Alpha, 2006, pàg. 54-55.

Segons Heròdot, per a tothom els millors costums són el propis, com demostra la història del rei dels perses. Tenint uns hàbits funeraris molt diferents, els grecs i els indis cal·làties tenen en comú el fet de no estar disposats a deixar els seus costums pels dels altres.

L'etnografia no ens demana abandonar ni superar els nostres costums, els nostres hàbits, les lògiques que fan funcionar la nostra vida, les nostres accions i les nostres relacions. Però una de les nostres tasques com a etnògrafs és aprendre a mirar aquestes lògiques en perspectiva, de manera contextualitzada. És només així que podrem arribar a una comprensió etnogràfica dels fets observats, tant si aquests pertanyen al que considerem com a àmbit social i cultural propi, com si el percebem com a aliè. De fet, aquesta distinció mai està marcada prèviament i les seves fronteres es mouen contínuament, es negocien entre els subjectes que les fan servir per a les seves necessitats. L'anomenada *diversitat cultural*, que apel·la a la variabilitat dels fenòmens socials i culturals entre grups diferents, no s'ha de considerar com a concepte estàtic. De fet ens hauríem també de preguntar: tots els individus d'una mateixa societat tenen els mateixos hàbits? Sempre hi ha homogeneïtat dintre d'una comunitat estudiada?

Font: per xhaju, CC BY. <http://www.flickr.com/photos/butsurigaku/6089476081/sizes/z/in/photostream/>

Bon viatge per aquest laberint de gents i de ciutats, i que trobeu allò que els vostres ulls ignoraven!

5. Els passos perduts i els camins possibles...

El mètode és aprendre a fer un camí. Etimològicament *mètode* ve de *camí* en grec. Per això, la metàfora del laberint com a camí de coneixement. Entendrem les bifurcacions com a decisions que hem de prendre en la pràctica etnogràfica.

En el mètode etnogràfic ens trobem moltes vegades amb propostes que semblen bifurcacions, amb tècniques o maneres de fer que ens poden semblar paradoxals. Per exemple, en la recerca se'ns demanarà que observem i participem al mateix temps. En aquest cas no es tracta d'agafar el camí de l'observació o el de la participació, sinó de conjugar en una mateixa tècnica –l'observació participant– elements que semblen contraris o aparentment irreconciliables com ara l'observació i la participació, l'objectivitat i la subjectivitat, l'explicació i la interpretació, la ciència i la poesia.

Per això insistim que la persona és l'eina fonamental i que l'experiència de l'etnògraf és part del procés etnogràfic. Si no hi ha transformació de l'etnògraf o de l'etnògrafa en el seu procés de recerca, és que hi ha alguna cosa en el seu treball de camp que ha fallat.

Com deia James Clifford (1998):

“El treball de camp antropològic ha estat representat a la vegada com a laboratori científic i com a un ritual de pas personal. Dues metàfores que expressen encertadament l'intent impossible de la disciplina de fusionar les pràctiques subjectives i objectives. Fins fa poc, aquesta impossibilitat era emmascarada a través de la marginalització de les arrels inter-subjectives del treball de camp, que eren excloses del text etnogràfic rigorós i relegades als prefacs, memòries, anècdotes i confessions. Gran part del nostre coneixement sobre altres cultures s'ha de veure ara com contingent, el resultat problemàtic del diàleg inter-subjectiu, de la traducció i la projecció”.

L'ensenyament i aprenentatge de la metodologia etnogràfica implica un tipus d'ensenyament que va més enllà de l'aprenentatge dels models teòrics i que requereix que la persona aprengui a fer fent, és a dir, integri els coneixements d'una manera experiencial i corporal, a més de cognitiva. Són coneixements procedimentals que impliquen no només entendre el *logos* de la investigació, sinó també la seva *ethos* i la seva *pathos*.

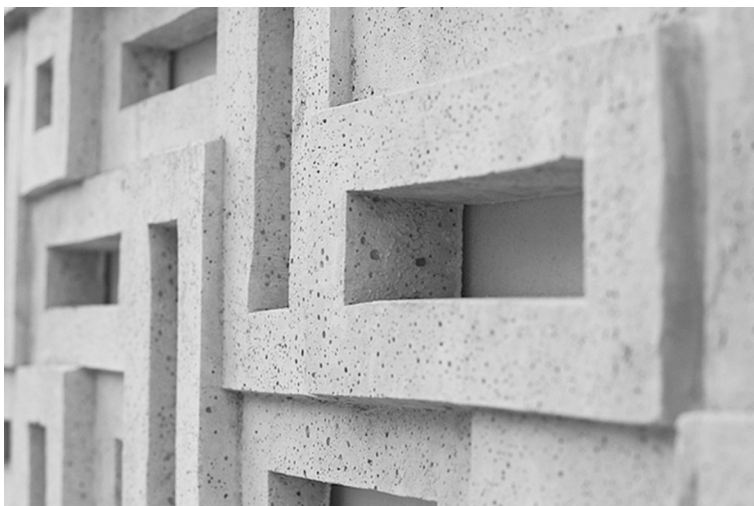
En el cas del nostre laberint, les bifurcacions no són sempre bifurcacions i els passos perduts no són camins sense sortida, sinó que ens poden portar a altres formes de coneixement, a altres fonts.

Per això, aquí no volem renegar de la poesia que hi ha en tota narració etnogràfica i de l'experiència de transformació personal que acompanya el treball de camp rigorós. Però de vegades les possibilitats de l'etnografia transcendeixen l'àmbit de l'antropologia i de la ciència i podem gaudir de la sensibilitat etnogràfica en obres d'art, *performances*, en la música, en el cinema, en la novel·la.

Pel·lícules com *Kitchen Histories* (Robert Hamer, 2003), que són de ficció, estan fetes amb una gran sensibilitat pel mètode etnogràfic, o altres com *Agua* (Deepa Mehta, 2006) o *El verano de Kikujiro* (Takeshi Kitano, 1999) ens ajuden a comprendre altres realitats culturals. Novel·les com *Todo se desmorona* (Chinua Achebe, 1958) o *Viaje a pie* de Pla ens ofereixen descripcions i reflexions que són hores de gaudi i inspiració de molts etnògrafs i etnògrafes.

En aquest laberint, els passos perduts i els camins que no es prenen continuen oberts. L'etnografia no és només una recerca de coneixement o un viatge de transformació personal, sinó també demana una implicació de l'etnògraf amb el món per a contribuir a millorar-lo. Per això, l'etnografia pot ser també una eina d'innovació social, de lluita política i de denúncia. En aquest sentit, l'etnografia pot estar propera al periodisme, al treball social, i contribuir als moviments polítics i socials.

Dediquem un espai del laberint als passos perduts que porten a altres camins possibles, a reconèixer aquestes connexions entre etnografia i vida quotidiana, etnografia i art, cinema, novel·la, poesia; etnografia i compromís social.

Font: per rahego, CC BY. <http://www.flickr.com/photos/rahego/5653049899/sizes/z/in/photostream/>

Bon viatge, que aquest recorregut se us faci planer, trobeu refugi en hores d'incertesa, i inspiració per a l'acció i la implicació en el món!

Bibliografia

Clifford, J. (1998). *El surgimiento de la antropología posmoderna*. Barcelona: Gedisa Editorial.

Ferrándiz, E. (2011). *Etnografías contemporáneas. Anclajes, Métodos y claves para el futuro*. Barcelona: Anthropos.

Sennett, R. (2012). *Juntos. Rituales, placeres y política de cooperación*. Barcelona: Anagrama.

Lanzeni, D.; Ardévol, E. (2013). *Introducció a l'antropologia: Debats clau*. UOC.

Unitats didàctiques

Francesca Bayre
Elisenda Ardèvol
Eliseu Carbonell

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

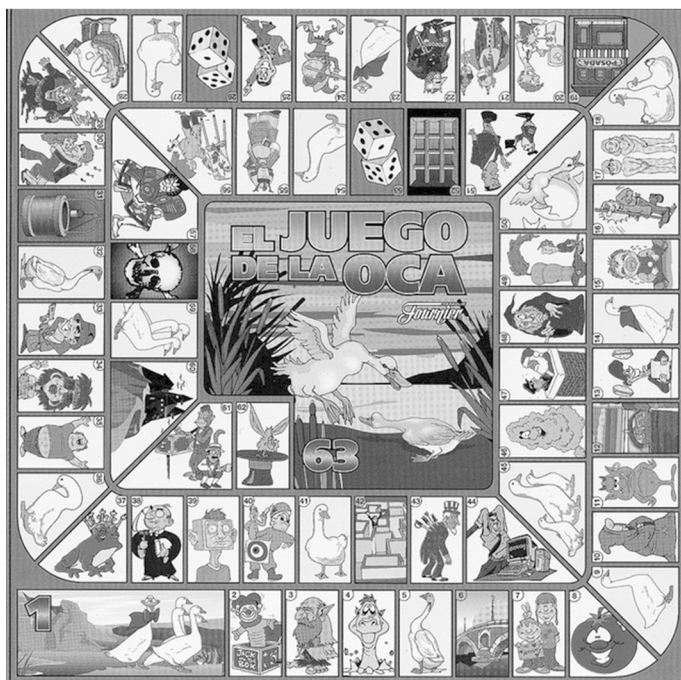
Índex

Introducció.....	5
1. Unitat 1. Què és això de l'etnografia?.....	7
1.1. Premissa	7
1.2. Descripció de l'activitat	7
1.2.1. Fase 1. Escalfant motors	7
1.2.2. Fase 2. Què diuen els altres?	8
1.2.3. Fase 3. I vosaltres, què hi dieu?	8
2. Unitat 2. I vosaltres, què hi poseu en joc?.....	10
2.1. Premissa	10
2.2. Descripció de l'activitat	11
2.2.1. Fase 1. Escalfant motors	11
2.2.2. Fase 2. Experimenteu!	12
3. Unitat 3. Descobriu el disseny amagat!.....	20
3.1. Premissa	20
3.2. Descripció de l'activitat	20
3.2.1. Fase 1. Visió de conjunt	20
3.2.2. Fase 2. PAC 3	21

Introducció

L'avaluació continuada s'organitza a partir de tres unitats d'aprenentatge:

- Unitat 1: Què és això de l'etnografia?
- Unitat 2: I vosaltres, què hi poseu en joc?
- Unitat 3: Descobriu el disseny amagat!

Font: per Amio Cajander, CC BY. <http://www.flickr.com/photos/10209472@N03/4572127108/sizes/z/in/photostream/>

A continuació presentem les unitats i les activitats que us proposem fer. Cada unitat té una PAC o prova d'avaluació continuada. Les activitats proposades segueixen també la metàfora del laberint o si voleu, el joc de l'oca. Són activitats que ens han de portar al final del laberint i aquí trobareu les indicacions i recursos necessaris per a anar fent el camí.

1. Unitat 1. Què és això de l'etnografia?

1.1. Premissa

Comencem a buscar el nostre camí al laberint de l'etnografia. Per començar a entendre les complexes trames de l'etnografia com a mirada, procés, discurs i relació, aprofitarem les lectures d'altres autors que s'han fet la mateixa pregunta i intentarem aproximar-nos a la pregunta sobre què és la recerca etnogràfica a partir d'una exploració personal que anirem treballant durant el curs. Recordeu que l'objectiu del curs és afinar l'eina més important de l'etnografia, l'etnògraf/a!

Objectiu general de l'activitat

- Començar a entrar en la reflexió al voltant de l'etnografia, no només des del punt de vista metodològic, sinó també epistemològic i ontològic.

Objectius específics:

- Explorar les idees prèvies que tenim sobre l'etnografia i refinar-les.
- Incorporar els conceptes relatius al mètode etnogràfic.

1.2. Descripció de l'activitat

1.2.1. Fase 1. Escalfant motors

Kitchen Stories, Hamer, 2003.

http://www.youtube.com/watch?v=MACH_CwKyjI

Com estudiem la vida dels altres? Una pel·lícula molt divertida per a escalfar motors i començar a pensar què és l'etnografia. Mireu-la lliurement, gaudiu-ne i aneu apuntant els termes clau que us facin pensar en allò que creieu que és o no és etnografia.

Debat 1

Després de veure la pel·lícula *Kitchen Stories*, haver apuntat els termes clau que us facin pensar en allò que creieu que és l'etnografia i haver reflexionat sobre quins imagineu que són els aspectes i les problemàtiques clau de la recerca etnogràfica, compartiu a l'espai de Debat almenys tres conceptes que hagin emergit del visionament de la pel·lícula.

Poden ser conceptes relacionats amb els mètodes de coneixement que es fan servir en les situacions de la pel·lícula, però també situacions concretes de la relació entre investigador, subjecte i objecte de recerca que us facin pensar en conceptes generals que associeu amb la recerca etnogràfica. També podeu reflexionar sobre quins són els problemes que es planteja el o la investigadora en relació amb el seu objecte d'estudi, els subjectes que participen en la recerca i el mateix procés de recerca.

1.2.2. Fase 2. Què diuen els altres?

Després de la posada en comú en el debat, cal llegir un text obligatori més un dels recomanats com a introducció al mètode etnogràfic i submergir-se en la lectura. Què diuen els autors sobre quines característiques ha de tenir la recerca etnogràfica? Com la defineixen? Quina relació veieu entre allò que llegiu i les vostres impressions sobre la pel·lícula?

Lectures

- Hammersley, M.; Atkinson, P. (1994). "¿Qué es la etnografía?". A: *Etnografía. Métodos de investigación* (cap. 1). Barcelona: Paidós.
- Velasco, H.; Díaz de Rada, Á. (1997). "El trabajo de campo". A: *La lógica de la investigación etnográfica. Un modelo de trabajo para etnógrafos de la escuela*. Madrid: Ed. Trotta.
- Sánchez Molina, R. (2012). "Superando el «CARÁCTER NACIONAL»: la antropología ante los retos de la globalización". *Revista de Antropología Experimental*. Universidad de Jaén.
- Ferrandiz, F. (2012). *Etnografías contemporáneas; Anclajes, métodos y claves para el futuro*. Ed. Anthropos.

1.2.3. Fase 3. I vosaltres, què hi dieu?

PAC 1

Ha arribat el moment de construir la vostra pròpia definició inicial del mètode etnogràfic amb un text breu en què indiqueu en què consisteix el mètode etnogràfic i quins són els elements que s'han de tenir en compte en la recerca etnogràfica.

Per guiar-vos, heu de posar en relació la pel·lícula, els conceptes que heu extret del visionament, la posada en comú en el debat i les lectures. Es valorarà la capacitat de fer evident en el text quins són els aspectes més rellevants del mètode etnogràfic i quines són algunes de les problemàtiques o dificultats que planteja la tasca etnogràfica.

Quina diferència hi ha entre les primeres impressions veient la pel·lícula i els conceptes extrets i les lectures? Trobeu elaborats en els autors llegits alguns conceptes o temes que havíeu trobat a la pel·lícula? Com els desenvolupen? Com ha canviat la vostra perspectiva des de les primeres impressions?

Presentació de la PAC 1

Títol de l'activitat

Nom i Cognoms

Data

Màxim tres pàgines en Times New Roman 12 amb interlineat 1,5.

Recordeu citar els autors amb la referència bibliogràfica completa.

2. Unitat 2. I vosaltres, què hi poseu en joc?

2.1. Premissa

En aquesta unitat es tracta d'experimentar amb el mètode etnogràfic. Començarem amb un petit relat que ens introdueixi en el joc que us proposem per posar en pràctica la recerca etnogràfica:

"I van dir els joves novicis a Halcom:

-Volem entendre el món. Digueu-nos, oh Savi, què hem de fer per conèixer el món.

-Heu llegit els treballs dels grans pensadors?

-Sí, Mestre, tots, tal com ens van instruir.

-I heu practicat diligentment les vostres meditacions de manera que heu esdevingut un amb la infinitat de l'Univers?

-Sí, Mestre, amb devoció i disciplina.

-Heu estudiat els experiments, les recerques estadístiques i els models matemàtics de les ciències?

-Hem anat encara més lluny del seu examen, Mestre; hem estudiat en els laboratoris on es fan els experiments, on s'analitzen les enquestes, on es desenvolupen i es proven els models matemàtics.

-I encara no esteu satisfets? Encara voleu saber-ne més?

-Sí, Mestre, volem entendre el món.

-Llavors, petits meus, heu d'introduir-vos en el món. Viviu entre la gent del món com fan ells. Apreneu la seva llengua. Participeu en els seus rituals i en les seves rutines. Tasteu el món. Oloreu-lo. Mireu-lo i escolteu-lo. Toqueu-lo i deixeu que us toqui.

Escriviu allò que veieu i escolteu, com penseu i com us sentiu. Entreu en el món. Observeu i meravelleu-vos. Experimenteu i reflexioneu. Per a entendre un món heu d'esdevenir part d'aquest món i al mateix temps mantenir-vos-en separats, una part d'aquest i a part d'aquest. Aneu doncs, i torneu per dir-me què heu vist i escoltat, què heu après, i què heu arribat a entendre".

M. Q. Patton, 1990, pàg. 199.

En el llibre *Qualitative Research and Evaluation Methods*, Patton construeix aquesta petita història per explicar la necessitat de l'observació directa, de la immersió de l'etnògraf/a en el context estudiat. És en aquest sentit que us demanem enfocar aquesta activitat que s'ha de basar en la vostra experiència directa, centrant la reflexió sobre l'etnografia com a viatge i trobada.

No sempre cal viatjar per a fer etnografia, però l'etnografia sempre és un viatge!

2.2. Descripció de l'activitat

2.2.1. Fase 1. Escalfant motors

Austria, oscura y misteriosa.

Walter Wippersberg, 1994. 45 min.

<http://www.youtube.com/watch?v=8--cZEq-vwU>

Un equip d'*All African Television* s'aventura a les misterioses regions dels Alps orientals per observar els hàbits i rituals dels nadius.

Aquesta pel·lícula és un exemple interessant de la inversió que pot suposar la mirada etnogràfica quan es decideix fer un pas enrere a la pròpia cultura i mirar-la des de fora, com un estrany, per sorprendre's i mirar amb ulls nous allò que ja es coneix. L'etnografia ens ajuda a mirar allò que és propi com a aliè, i allò que considerem aliè, com a propi.

Debat 2

Organitzeu un debat sobre si és possible anar al camp sense prejudicis a partir del visionament de la pel·lícula i del text següent de Margaret Mead:

“El hecho de que los antropólogos insistan en conocer todo de nuevo por sí mismos, incluyendo las teorías que han aprendido, es en mi opinión una deformación profesional que tal vez sea inseparable del trabajo de campo. Sin duda ésta es una actividad muy difícil. Para llevarla a cabo correctamente hay que borrar de la mente todos los presupuestos; también aquellos que se refieren a otras culturas del mismo continente en que se esté trabajando. Sería ideal que hasta el aspecto de una casa nos produjese una impresión fresca y nueva. En cierto sentido, deberíamos sorprendernos de la existencia de casas, cuadradas, redondas u ovaladas; con paredes o sin ellas; que permitan entrar el sol o protejan del viento y de la lluvia; que la gente cocine o no dentro de las mimas. En el trabajo de campo nada se da por sentado. En cuanto lo hagamos, no podremos ver frente a nuestros ojos las cosas originales y distintas”.

Mead, 1972, pàg. 138

Lectures

- Lins Ribeiro, G. (1989). “Descotidianizar. Extrañamiento y conciencia práctica, un ensayo sobre la perspectiva antropológica”. *Cuadernos de Antropología Social* (vol. 2, núm. 1, pàg. 65-69). Sección Antropología Social, Instituto de Ciencias Antropológicas, Facultad de Filosofía y Letras-UBA.
- Cardoso de Oliveira, R. (1996). “El trabajo del antropólogo: Mirar, escuchar, escribir”. *Revista de Antropología* (vol. 39, núm. 1, pàg. 13-37).
- Pujadas, J. i altres. *Etnografía* (mòdul 2). UOC.

2.2.2. Fase 2. Experimenteu!

PAC 2

Per fer aquesta PAC podeu escollir entre les tres opcions indicades a continuació, pensades per a trobar la que encaixi millor amb les vostres necessitats pràctiques i les vostres inquietuds per a fer un “tast” del treball de camp basat en l’observació:

- **Opció A: Menjeu-vos el coco!** El punt de partida és un tema concret relacionat amb la vida quotidiana en què podeu aprofundir amb les indicacions detallades que us donem repartides en tres parts.
- **Opció B: Tweet de camp.** El punt de partida aquí l’heu d’establir vosaltres a partir d’una situació que es repeteixi amb continuïtat en la vostra quotidianitat i us doni l’oportunitat d’observar en el temps un context específic i amb les instruccions que us donem.
- **Opció C: Bitàcola de viatge.** El punt de partida aquí és una experiència de viatge que tingueu previst fer (o que organitzeu amb el propòsit de fer l’exercici) i escolliu com a situació privilegiada d’observació etnogràfica seguint les pautes donades a les instruccions.

Trieu lliurement i experimenteu!

Opció A: Menjeu-vos el coco!

1) Preliminars

a) Premissa

L’alimentació és un àmbit privilegiat per a observar la relació entre natura i cultura en la nostra quotidianitat, encara que sigui un terreny complex que va molt més enllà d’aquesta primera dicotomia. No tot allò que és biològicament comestible està socialment acceptat com a aliment.

Per què mengem allò que mengem? Som allò que mengem o mengem allò que som?

L’alimentació va molt més enllà de la necessitat biològica de la nutrició, i això ens ho mostren les diferents tradicions culinàries arreu del món que solucionen de maneres molt diferents aquesta necessitat biològica.

b) Objectiu general de l’activitat

Bibliografia

Per aprofundir en aquesta direcció podeu llegir el llibre introductori d’antropologia de l’alimentació:

J. Contreras (2005). *Alimentación y cultura. Perspectivas antropológicas*. Ariel.

- Despertar la sensibilitat d'observació etnogràfica a partir d'un fet concret quotidià com és l'alimentació.

c) Objectius específics

- Desenvolupar la capacitat d'observar unes pràctiques i uns discursos concrets al voltant dels hàbits alimentaris.
- Poder generar una reflexió que articuli els conceptes d'*aliè* i *propi*, associats a l'alimentació, a partir de l'experiència personal i l'observació de l'entorn.

d) Lectures específiques recomanades

- Fornons Fontdevila, D. (2011) "Comer en la prisión: silente uniformidad identitaria". *XII Congreso de Antropología. Lugares, tiempos y memorias. La antropología ibérica en el siglo XXI*. Universidad de León.
- Bailón, F. (2011). "El deshielo humano. Los inuit: cazar para comer o vivir para cazar". *XII Congreso de Antropología. Lugares, tiempos y memorias. La antropología ibérica en el siglo XXI*. Universidad de León. <http://www.antropologiainuit.com/pdf/congreso1.pdf>
- Medina, F.; Solanilla, L. (2011). *Patrimonio culinario, institucionalización y medios digitales*. http://www.iaph.es/phinvestigacion/index.php/phinvestigacion/article/view/13#.UuGT_LSDPX4
- Medina, F. "Els espais socials de la paella". <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2559022>

2) Desenvolupament del treball de camp

a) Part 1. Exploració

Desperteu l'atenció i focalitzeu la mirada cap al fet alimentari a la vostra vida quotidiana, cap a vosaltres mateixos/es i cap a les persones del vostre entorn més pròxim (família, amics, companys de feina, etc.). Observeu què i com menja la gent: quins hàbits alimentaris es repeteixen o us semblen estranys? Quins discursos podeu recollir sobre les motivacions que les persones donen d'allò que mengen i allò que no mengen?

Podeu explicitar que esteu fent un exercici o no, com ho veieu més oportú. Aneu prenent notes (i també podeu fer fotografies) sobre allò que observeu i us crida l'atenció, sobretot relacionat amb l'articulació d'allò propi i allò aliè en els hàbits alimentaris.

Què us sembla el que les persones consideren com a menjar propi? I com a aliè?

Què heu descobert? Redacteu una breu reflexió sobre els vostres descobriments.

b) Part 2. Allò aliè com a propi

Ja hem dit que l'etnografia té un important component experiencial. Ara us toca posar-vos en joc! Què considereu com a aliè i estrany per a menjar? Busqueu al vostre entorn una situació en què pugueu fer una experiència alimentària que no considereu com a pròpia. (Podeu triar la situació: des d'anar a dinar a casa d'un amic que prepara alguna cosa que no heu menjat mai, a una festa popular organitzada per una associació, un restaurant que us cridi l'atenció i posi en joc les vostres fronteres culinàries.) Bon profit! Després de l'experiència gastronòmica feu-ne un petit relat escrit simulant que es tracta d'un hàbit vostre. Per fer això, us heu de posar a la pell de l'altre, comprendre les lògiques que porten a crear hàbits alimentaris que des de fora us poden resultar estranys.

c) Part 3. Allò propi com a aliè

Ara al revés, després de posar-vos a la pell de l'altre, heu d'intentar mirar des de fora una situació que considereu habitual: un dinar a casa l'àvia, un vermut amb amics, una calçotada, un sopar amb la família, etc. Trieu una situació gastronòmica que considereu que us pertany i viviu-la intentant mirar-la des de fora, desfamiliaritzant-la. Poseu en discussió les lògiques que han portat a crear els hàbits alimentaris que caracteritzen la situació observada i escriviu un breu relat d'aquesta situació com a fet aliè.

3) Format de presentació

Títol de l'activitat

Nom i Cognoms

Data

- Introducció general sobre la primera part.
- Redacció del relat (segona part). Introducció i justificació de la situació gastronòmica aliena escollida.
- Redacció del relat (tercera part). Justificar la tria de l'esdeveniment gastronòmic i introduir-lo.

Màxim sis pàgines en Times New Roman 12 amb interlineat 1,5. Recordeu citar els autors amb la referència bibliogràfica completa. Inclogueu exemples de les notes Verbatim, tal com les vau prendre (podeu incloure fotos).

Podeu utilitzar també altres formats per a fer aquesta activitat. Si feu un blog, en aquest cas, un màxim de tres entrades per cada part que es proposa. Cada entrada no ha de superar les tres-centes paraules. Si feu un ppt, màxim vint diapositives. Si trieu altres formats, com ara Prezi, procureu que sigui d'una extensió equivalent.

Opció B. Tweet de camp

1) Preliminars

a) Premissa

Cada dia tenim l'oportunitat d'observar a la nostra quotidianitat una gran quantitat de situacions que es repeteixen. El trajecte de metro per a anar a la feina, la sortida de l'escola dels nens, la pausa de l'esmorzar a la feina, passejar el gos en un parc del barri, són alguns exemples de situacions on estem immersos a diari i que acabem vivint "amb naturalitat". Tot i així, cada un d'aquests moments de la quotidianitat té unes lògiques situades socialment que ens poden sorprendre si les mirem amb deteniment i de forma repetida. Important: l'exercici és un tast de l'observació etnogràfica i les notes de camp, però aquestes tècniques es profunditzaran en cursos posteriors; ara el que ens interessa és afinar la mirada etnogràfica!

b) Objectiu general de l'activitat

- Despertar la sensibilitat d'observació etnogràfica a partir d'una situació concreta de la vostra quotidianitat que es vagi repetint en el temps.

c) Objectius específics

- Desenvolupar la capacitat d'observar una situació concreta en què aneu detectant accions, subjectes, relacions, etc.
- Poder generar una reflexió que articuli l'experiència de coneixement que suposa l'observació d'un mateix context de forma reiterada en el temps.

d) Lectures específiques recomanades

- Fernández, Miquel. "Primera aproximació etnogràfica al carrer d'en Robador de Barcelona. El fenomen de la prostitució en el cas de la delimitació d'àrea de conservació i rehabilitació dels carrers d'en Robador i Sant Ramon".
- Camino, X. "Procesos de apropiación Skater del Espacio Urbano: la ciudad de Barcelona y el Skateboarding".

- Pujadas, J. “Trayectorias metropolitanas en la ciudad de los transeúntes”.

2) Desenvolupament del treball de camp

a) Part 1. Exploració

Observeu a la vostra rutina quotidiana les situacions que es vagin repetint i que us donin l'oportunitat de tenir un punt d'observació privilegiat. Trieu una situació concreta.

b) Part 2. *Tweet* de camp

Comenceu a observar el context de zero durant un mes, intentant mirar-lo des de fora, com si fos desconegut per a vosaltres. Qui són els subjectes implicats? Què fan? Com és l'espai o els espais que hi observeu? Hi ha objectes destacables i accions que es repeteixen? Quines variacions hi podeu observar?

Cada dia que observeu la situació triada feu un *tweett* –i si podeu i ho considereu interessant, una foto– d'allò que us crida l'atenció. Intenteu concretar molt allò de què heu decidit fer el *tweet* i alhora intenteu vigilar la vostra subjectivitat; què us crida l'atenció? Per què? (podeu prendre notes complementàries en una llibreta o quadern de notes si ho considereu oportú, és opcional).

Aquesta activitat està pensada per a fer-la amb un telèfon intel·ligent (*smartphone*) i utilitzar o crear un perfil de Twitter. Si no en teniu o no voleu utilitzar el Twitter, podeu fer el mateix en un altre format com ara qualsevol programa de notes –Evernote– o simplement una llibreta petita de notes.

El format del Twitter és important perquè us obliga a ser molt breus i concrets. Compartiu el *tweet* amb els companys de l'assignatura per anar veient què diuen els companys. Podeu utilitzar l'etiqueta (*hashtag*) #tdcuoc.

c) Part 3. Storify i reflexió final

Després d'un mes d'observació participant de la situació triada, feu un recull dels vostres *tweets*. Hi ha programes que us ho permeten (Storify) i podreu veure en un mateix document totes les vostres notes breus i endreçar-les. Què veieu analitzant les vostres notes? Què heu descobert de la situació estudiada? Com ha canviat la vostra mirada? Incloeu un breu relat sobre l'experiència d'observació participant i els canvis de percepció sobre una situació quotidiana estranya.

3) Format de la presentació

Títol de l'activitat

Nom i Cognoms

Data

Tant si és un Storify com un document Word, incloeu una breu introducció a la situació observada. Perquè heu triat aquesta situació? Descripció i anàlisi. Com ha canviat la vostra mirada cap a aquesta situació? Incloeu els *tweets* o les notes –i fotos o dibuixos– com a annex.

Màxim l'equivalent a sis pàgines en Times New Roman 12 amb interlineat 1,5. Recordeu citar els autors amb la referència bibliogràfica completa.

Opció C: Relat de viatge

1) Preliminars

a) Premissa

El viatge pot ser una experiència etnogràfica. De fet, la majoria d'experiències etnogràfiques comencen amb un desplaçament, no només físic. El fet de submergir-nos en una situació extraordinària desenvolupa la necessitat d'observar amb deteniment allò que descobrim i de buscar explicacions a allò que ens envolta. El viatge és una metàfora per a l'etnografia, una experiència d'allò desconegut i la necessitat de comprendre-ho. Tot i així, no fem diferència entre un viatge a un país llunyà o una excursió pel barri del costat.

Important: l'exercici és un tast de l'observació etnogràfica i les notes de camp, però aquestes tècniques es profunditzaran en cursos posteriors; ara el que ens interessa és afinar la mirada etnogràfica!

b) Objectiu general de l'activitat

- Despertar la sensibilitat d'observació etnogràfica a partir d'una experiència de viatge.

c) Objectius específics

- Desenvolupar la capacitat d'observar una situació extraordinària i desenvolupar unes estratègies de comprensió d'allò que observem.
- Poder generar una reflexió que articuli l'experiència de coneixement que suposa l'observació d'una situació desconeguda.

d) Lectures específiques recomanades

- Wilde, G. (2007, tardor-hivern). "Antropología y Estética del viaje". *Contratiempo Revista de Cultura y Pensamiento* (La cultura crítica

en América Latina, núm. 2). http://www.revistacontratiempo.com.ar/wilde_antropologia_estetica_viaje.htm

- Delgado, M. “La deuda de la etnografía con la literatura de viajes y aventuras”. <http://manueldelgadoruiz.blogspot.com.es/2012/03/taller-de-etnografia-clase-del-2-3-12.html>
- Clifford, J. (1989). “Notes on travel and theory”. *Inscriptions* (vol. 5, pàg. 177-188). http://culturalstudies.ucsc.edu/PUBS/Inscriptions/vol_5/clifford.html

2) Desenvolupament del treball de camp

a) Part 1. Exploració

Trieu una situació que us porti fora de la vostra quotidianitat. Pot ser un viatge de plaer amb la vostra família que ja hàgiu programat, un viatge per feina que us porti a una ciutat que no coneixeu, podeu planejar un desplaçament a un barri de la vostra ciutat que no hàgiu tingut l'oportunitat de visitar amb deteniment, o al poble del costat. Intenteu escriure un breu text sobre allò que espereu que passarà, sense tenir por de posar en joc els vostres prejudicis. Bon viatge!

b) Part 2. Experiència d'immersió

Un cop hàgiu decidit quin serà el viatge que fareu, prepareu-vos amb una llibreta de notes (o un programa similar en el vostre telèfon intel·ligent) i desplaçeu-vos-hi. Des del primer moment comenceu a observar el desplaçament com a situació metodològica, com a oportunitat d'experimentar les pautes del coneixement d'allò que no considerem com a propi, del descobriment d'una situació desconeguda. Què mireu? Apunteu a la llibreta de notes les situacions, les persones, els objectes i les accions que us criden l'atenció. Per què creieu que us heu fixat en aquestes i no en d'altres? Podeu utilitzar el vídeo per a construir el relat.

c) Part 3. Relat de viatge

Un cop sou de nou a la situació de partida, a la vostra quotidianitat i a casa vostra, torneu a reflexionar sobre el viatge viscut. Estructureu un breu relat de l'experiència guiant-vos amb les vostres pròpies notes i explicant la situació viscuda des de dins, ja no com allò desconegut, intentant buscar explicacions a les situacions viscudes. Podeu editar un petit vídeo sobre l'experiència que heu tingut.

3) Format de la presentació

Títol de l'activitat

Nom i Cognoms

Data

Breu introducció al viatge. Per què heu triat aquest viatge? Descripció i anàlisi. Com ha canviat la vostra mirada cap a aquesta situació amb l'experiència viscuda?

Màxim 6 pàgines en Times New Roman 12 amb interlineat 1,5. Recordeu citar els autors amb la referència bibliogràfica completa. Si utilitzeu altres formats –ppt, Prezi o d'altres–, procureu que tingui una extensió equivalent.

Si feu un vídeo, la durada màxima ha de ser de deu minuts. En el vídeo caldria incloure també –d'alguna manera– la reflexió metodològica i els autors que heu treballat. Incloeu els títols inicials o finals, el vostre nom, el títol de l'activitat i la bibliografia utilitzada.

3. Unitat 3. Descobriu el disseny amagat!

3.1. Premissa

Si l'etnografia és alhora una manera de mirar el món, el procés de coneixement antropològic i el producte d'aquest coneixement, en aquesta fase de l'assignatura ens concentrem en l'etnografia com a producte, com a descripció d'una situació observada.

En aquesta activitat ens dedicarem a llegir l'etnografia per fer un tast del que significa la descripció etnogràfica, i que us serveixi com a exemple i marc de referència per al disseny d'un projecte de recerca des de la perspectiva del mètode etnogràfic i dels seus resultats.

Objectiu general de l'activitat

- Explorar l'etnografia com a descripció de la realitat social i cultural.

Objectius específics

- Aprendre a llegir les recerques etnogràfiques i reconèixer el punt de vista de l'autor i dels seus interlocutors.
- Aprendre a veure en el text el seu procés de creació, el treball de camp i les preguntes que han guiat la recerca.

3.2. Descripció de l'activitat

3.2.1. Fase 1. Visió de conjunt

Els illencs de les Trobriand, Documental de la BBC

Els illencs de les Trobriand és un documental produït per una cadena de televisió britànica que explica la vida econòmica tradicional i actual dels habitants d'aquestes illes descrites per Malinowski en els anys vint del passat segle. L'objectiu en aquest cas és doble: en primer lloc, donar-vos informació audiovisual d'una cultura de la qual teniu una etnografia exemplar. En segon lloc, que presteu atenció a l'activitat de l'etnògrafa, com fa les entrevistes, com explica el que observa i ha estudiat, quines són les seves reflexions.

Lectures

Malinowski, B. "Introducció a Els Argonautes del Pacífic Occidental".

J. Pujades i altres. *Etnografia* (mòduls 1, 2, 3 i 4). UOC.

Debat 3

A partir del visionament del documental, compartiu al debat el vostre punt de vista sobre algun dels aspectes següents:

- Quin és l'argument que més destacaríeu de l'antropòloga en relació amb la seva recerca etnogràfica?
- A partir de les imatges del documental, com descriuríeu la relació que estableix amb els vilatans?
- Analitzeu un breu fragment del vídeo en el qual hi hagi una interacció entre l'antropòloga i un subjecte de la recerca en relació amb les tècniques de camp de l'entrevista.

3.2.2. Fase 2. PAC 3

Trieu una monografia etnogràfica de la llista que us donarà el consultor i llegiu el text triat intentant contextualitzar-lo. En aquesta lectura intentem veure el procés en el producte, com s'ha construït la descripció etnogràfica, quins elements s'han utilitzat, tant de tipus retòric com argumentatiu, quina ha estat l'experiència i el procés d'aprenentatge de l'etnògraf o l'etnògrafa. Per això, és molt important com dialoguem amb l'autor o autora i quines preguntes fem al text.

Durant la lectura del text caldrà preguntar-se pel següent:

- 1) Quin és el punt de vista de l'antropòleg en el text? O, en altres paraules, en quin lloc se situa en relació amb el grup o amb la realitat que estudia? Des d'on parla?
- 2) Quin és el seu marc teòric? El podríem situar en un corrent teòric concret?
- 3) Quines són les preguntes de recerca i les hipòtesis de partida?
- 4) De quina manera el procés de recerca es reflecteix en la descripció feta per l'etnògraf? Quins mètodes de treball de camp ha fet servir?

5) Com presenta i argumenta les seves dades? Quins punts o arguments li discutiríeu?

6) Quines són les conclusions, resultats o reflexions que en podem extreure?

7) Què aporta la lectura a la vostra experiència de camp?

Amb aquest exercici fem una “inversió” temporal, és a dir, desfem el camí fet per l'autor i construïm el que podria haver estat el seu disseny o projecte de recerca.

Aquesta és una activitat de síntesi, i per tant, us demanarem que poseu en joc tot el que heu anat treballant durant el curs. A partir de les lectures fetes i de la vostra petita experiència de camp, definiu el què és l'etnografia i expliciteu el projecte de recerca que s'hi amaga o que imagineu que podria haver inspirat la monografia llegida. Feu una valoració crítica i expliqueu què aporta a la reflexió metodològica la lectura d'aquesta etnografia en funció de la vostra experiència de camp.

Format de la redacció

Títol de l'activitat

Nom i Cognoms

Data

1) Introducció:

Definició: què és l'etnografia

2) Exegesi del disseny de la recerca

Quina és la justificació i l'objecte d'estudi

Enfocament teòric

Preguntes de recerca

Hipòtesis o conjetures inicials

Objectius

Treball de camp i metodologia utilitzada

Resultats o conclusions esperades/obtingudes

3) Valoració i reflexió metodològica personal

Màxim 6 pàgines en Times New Roman 12 amb interlineat 1,5. En aquest cas, el producte final ha de ser un document Word. Recordeu citar la bibliografia utilitzada.